

‘Waar de gematigde meerderheid zwijgt, steekt radicalisme de kop op’

Elisa Klapheck

theologisch elftal

Smalbrugge
De Korte - Hoogenkamp - Kalsky
Leegte - Van Vlastuin - Klapheck
Tollefsen - Van der Graaf
Borgman - Nissen

werken. Noorse Joden vrezzen voor hun positie vanwege de pro-Israëli-sche houding van de terrorist. Moeten religieuze instituties het voortouw nemen om gewelddadige acties zoals in Noorwegen tegen te gaan?

Absoluut, vindt rabbijn Elisa Klapheck. Allereerst dient de Joodse gemeenschap volgens haar duidelijker uit te dragen dat sympathiseren met Israël niet gelijkstaat aan moslimhaat. “De Joden die nederzettingen stichten op de Westelijke Jordaanoever zijn een extremistische minderheid. Israël en onze gemeenschap moeten daar haarscherp afstand van nemen. En zichtbaar pleiten voor godsdienstvrijheid. Religieuze gemeenschappen staan niet los van politieke ontwikkelingen. In onze naam worden rare dingen gedaan. We zijn niet verantwoordelijk voor de Noorse aanslagen, maar wel voor wat we nu met deze feiten doen.”

Religieuze groeperingen hebben de publieke argusogen die sinds de aanslagen op hen gericht zijn deels aan zichzelf te wijten, meent de rabbijn. “Hun vertegenwoordigers laten zich niet horen. Ze zouden pal voor de democratische rechtsstaat en de vrijheid van het individu moeten staan. Zoals de meeste gelovigen het zien.”

Bang voor een vervagende grens tussen kerk en staat is Klapheck niet. In de achttiende en negentiende eeuw hebben het christen- en jodendom zich getransformeerd door de kritische bijbelwetenschappen, be-toogt ze.

“Een theocratie of een wijdverbreid fundamentalisme zitten er daarom niet meer in. Wél als je problemen aan een fundamentalistische minderheid overlaat. Die moet je dus de wind uit de zeilen nemen. Iets roepen over de rechten van de mens is dan niet genoeg. Je moet in details durven treden. Laat als vertegenwoordiger van een geloofsgemeenschap bijvoorbeeld weten dat je religieuze teksten niet te letterlijk moet nemen.”

Daar denkt bisschop Gerard de Korte anders over. De rooms-katholieke kerk verspreidt een christelijk humanisme dat staat voor menselijke

fenomeen. Onder die bronnen valt volgens hem ook het ultra-conservatieve rooms-katholieke tijdschrift en weblog *Catholica*, waarover *Trouw* zaterdag publiceerde. Twee auteurs van dit medium ontvingen het manifest van massamoordenaar Breivik. De Noor zag vermoedelijk overeenkomsten tussen zijn en hun denkbeelden. Bisschop De Korte denkt dat de invloed van extreme media als *Catholica* marginaal is. “De PVV heeft een veel grotere autoriteit.”

Daarnaast benadrukt de bisschop dat Breivik met zijn aanslagen in strijd met het evangelie handelde, dat naastenliefde predikt. Maar hij beaamt dat ook vertegenwoordigers van de kerk niet altijd recht in de leer zijn. “Er is veel fout gegaan in het verleden. De kerk heeft een realistisch mensbeeld, we erkennen dat we een duistere kant hebben. Daar waar mensen, dus ook christenen, te veel macht krijgen, loopt het verkeerd. Daarom moet macht gecontroleerd worden door een tegenhanger.” Om geweld kunnen we niet heen, zeg De Korte, katholieken zijn niet pacifistisch. “Maar het geweldsmonopolie ligt bij de overheid en niet bij burgers.”

Maar Anders Breivik spiegelt zich wel aan de oude katholieke kruisvaarders die tegen de islam ten strijde trokken. En buiten Europa kan het er tussen christenen en moslims nog steeds heftig aan toe gaan.

De Korte: “De islam en het christendom zijn natuurlijk wel missionaire godsdiensten. Wij proberen mensen voor Christus te winnen. In Pakistan en Afrika staan moslims en christenen fel tegenover elkaar, maar het Vaticaan beseft dat we als twee grote wereldgodsdiensten mede verantwoordelijk zijn voor de toekomst van de wereld. Sinds het Tweede Vaticaans Concilie in de jaren zestig spreekt Rome overwegend positief over de islam. We zoeken de dialoog.” De Korte onderkent een spanningsveld tussen dialoog en missie. Toch kunnen die twee volgens hem samengaan. “Aan de kerkleiders zal het niet liggen.” Dat veel katholieken niettemin Wilders steunen, heeft meer te maken met een breed

naar oude tijden is een hedendaags fenomeen. Daar waar de gematigde meerderheid zwijgt, steekt radicalisme de kop op.” Voorgangers moeten tijdens hun opleiding leren een mening te formuleren die ze naar buiten kunnen brengen, aldus de rabbijn. “Juist nu religies in het Westen naar de marge lijken te verdwijnen.”

Zowel Klapheck als De Korte noemt kennisverspreiding over en tussen religies om begrip te kweken. Toen twee jaar geleden na verkiezingen bleek dat de PVV een grote aanhang onder katholieken heeft, pleitte De Korte daar ook voor. Destijds was hij al somber over de pogingen daartoe, en de situatie is volgens hem niet verbeterd. “Contact tussen parochies en moskeeën loopt moeizaam door taal- en cultuurproblemen. En slechts een minderheid houdt zich hiermee bezig. Veel gelovigen hebben geen band meer met hun parochie en zijn onbereikbaar voor kennisoverdracht.”

We hoeven ons niet schuldig te voelen omdat we geen contact leggen met moslims, vindt Klapheck. “De moslimminderheid waarvan slechts een uiterst klein percentage radicaliseert, heeft hier echt geen sharia-staat voor ogen. Vertrouw op de ontwikkelingen bij de jonge generatie islamitische landgenoten. Zij zijn gematigd en zullen meer hun stem laten horen. Zie de revoluties in het Midden-Oosten. Het kost alleen tijd.”

“Laten we vooral naar de feiten kijken”, zegt ook De Korte. “Wilders speelt in op een onderbuikgevoel. In Nederland is 5 procent van de bevolking moslim. Zij vormen geen blok, maar zijn verdeeld naar etniciteit en geloofsstroming. Als ze al belijdend moslim zijn.”

De toon van het publieke debat doet geen goed, volgens de rabbijn en de bisschop. De Korte: “Alles wat je mag zeggen, hoef je nog niet te zeggen. Denk na voordat je iets roept.” Hij is niet bang dat geveinsde hoffelijkheid zorgt voor opgekropte irritatie. “Ik denk eerder dat groffheid geweld uitlokt. En elkaar verrot schelden heeft nog nooit een probleem opgelost.”

